



Länsstyrelsen
Norrbotten

Beslut
Datum
2025-06-16

1 (6)

Diarienummer
8011-2025

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av promemorian ny förordning om invasiva främmande arter

Ert diarienummer KN2025/01024

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker generellt förslaget på en ny förordning och föreslagna arter till den nationella förteckningen men ställer oss frågande till varför arterna på den nationella förteckningen ska ha andra regler än arterna på EU förteckningen. Detta blir otydligt, svårt att tillämpa i praktiken och svårt att kommunicera ut till medborgare.

Invasiva främmande arter är det fjärde största hotet mot biologisk mångfald och även ett hot mot de ekosystemtjänster som vi är beroende av (IPBES, 2023). Vi måste samarbeta för att bekämpa och minska spridningen av dessa arter. Det gäller såväl myndigheter, kommuner, företag och privatpersoner. Att undanta en så stor andel markägare (privatägd mark 44 %) från bekämpningskravet på arterna på den nationella förteckningen, men låta skattemedel nyttjas till bekämpning av dessa arter på statlig och kommunal mark, är ett oansvarigt nyttjande av skattemedel. Länsstyrelsen anser därför att undantagen i 3 kap. 5 § gällande privatägda fastigheter ska tas bort, eftersom det riskerar att undergräva möjligheten att effektivt bekämpa arterna på den nationella förteckningen.

Länsstyrelsen påpekar också att det är frivilligt att upprätta en nationell förteckning och införliva den i lagstiftningen. Den positiva effekten på biologisk mångfald måste däremot överstiga arbetet som ligger bakom framtagandet. Att genom detta förslag, lägga fram en så kraftigt lägre ambitionsnivå för arter som bedöms vara av nationell betydelse för bevarandet av biologisk mångfald är ologiskt.

För att uppnå ambitionerna i förordningen kopplat till lagstadgade åtgärder för utrotning, hanteringsåtgärder, återställningsåtgärder, tillsynsåtgärder samt övervakning och rapportering kommer det att

erfordras ökade resurser. Om högre krav ställs på Länsstyrelserna och även andra myndigheter och kommuner är det även rimligt att resurser på förvaltningsanslag ökas/tilldelas i samma utsträckning.

Kap 3 Förbud, undantag och tillstånd

Länsstyrelsen anser att det inte bör separeras på orden "odla" och "växa" i 3 kap. 1 § punkt 7 och 8, då dessa två ingår i samma punkt i EU-förordningen.

Länsstyrelsen anser att undantagen som föreslås i 5 § försvårar möjligheten att uppnå syftet med EU-förordningen om att förebygga, minimera och mildra de negativa effekterna på biologisk mångfald av såväl avsiktlig som oavsiktlig introduktion och spridning av invasiva främmande arter inom unionen. Områden som är viktiga för biologisk mångfald finns inom offentligt ägda så väl som privat- och företagsägda fastigheter. Var bekämpningsåtgärder är effektivast är oberoende av fastighetsägare.

Enligt undantaget i 3 kap. 5 § tillåts privata fastigheter inneha invasiva främmande arter som reproducerar sig, men privata fastighetsägare omfattas av förbudet att *släppa ut arter i miljön* i 3 kap 1 § p. 9. Det är i många fall svårt att se att en privat fastighetsägare ska kunna tillåta en art att reproducera sig och växa utan att arten samtidigt sprider sig i miljön. Många av de invasiva främmande arterna som föreslås ingå i den nationella förteckningen sprids med frö. Att stoppa fröspridningen till andra fastigheter är därför oerhört viktigt för att förhindra spridning och bör då givetvis även gälla för privata markägare. Den föreslagna regleringen kommer sannolikt ge upphov till en mängd svåra gränsdragningar huruvida en reproduktion av en art övergår i att arten sprids i miljön. Efterlevnad och tillsyn kommer att bli stora utmaningar. I Norrbotten har vi ett guldiläge med att arbeta gemensamt för att antingen utrota eller begränsa spridningen av många arter som föreslås på nationella förteckningen, men i och med detta förslag på undantag minimeras dessa chanser.

Länsstyrelsen anser att reglerna för de arter som föreslås ingå i nationella förteckningen ska utformas likadant som reglerna för arterna på unionsförteckningen. Det vill säga kraven på bekämpning ska gälla alla fastighetsägare. Det nu föreslagna undantaget i 3 kap. 5 § kopplat till 3 kap. 1 § p. 8 riskerar att undergräva möjligheten att effektivt bekämpa arterna på den nationella förteckningen. Ett sådant undantag kommer även att skapa förvirring hos gemene man

om vilka arter som det krävs bekämpning på och vilka det inte gör det. Om inte hela bestånd bekämpas gemensamt så kommer de invasiva främmande arter som tillåts växa på privat mark sprida sig tillbaka till området där bekämpning utförts. Undantaget i 3 kap. 5 § är enligt Länsstyrelsen inte acceptabelt och inte heller samhällsekonomiskt befogat.

Länsstyrelsen ser framför sig att i undantaget i 3 kap. 5 § kommer att leda till att arbetet med att bekämpa invasiva främmande växter avsevärt försvåras och fördyras för kommun, region, staten och Trafikverket. Det saknas även en motivering till hur undantaget kommer att påverka biologisk mångfald och vår natur men även ekonomiskt.

Förslaget på undantaget i 3 kap. 5 § gäller befintliga bestånd. Länsstyrelsen ställer sig frågande till hur det kommer att fungera rent praktiskt, vem avgör om ett bestånd är befintligt och när börjar det gälla?

Ett annat problem med att undanta privatägda fastigheter från bekämpningskravet är att det då saknas incitament för markägaren att företa utrotnings- och hanteringsåtgärder mot arterna på den nationella förteckningen. I det fall förordningen antas med nuvarande undantag behöver andra incitament införas i form av exempelvis bidrag eller liknade för att få till stånd bekämpning på privat mark. Ett alternativ är att avgränsa undantaget till obebyggda privatägda fastigheter, så att kraven på utrotnings- och hanteringsåtgärder även fortsatt gäller för bebyggda fastigheter såsom villor, kedjehus, parhus, fritidshus och bebyggda kolonilotter där förekomsten av invasiva främmande arter är stor. Förordningens förbud i 3 kap. 1 § p. 8 bör även fortsatt gälla jordbruk, handel och industriverksamheter.

Framgångsrik kommunikation är helt avgörande i arbetet med att förebygga introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Det är därför viktigt att regelverket för arterna på den nationella förteckningen och EU förteckningen är tydligt och enkelt att kommunicera. Undantaget i 3 kap. 5 § och separationen av "odla" och "växa" i 3 kap. 1 § punkt 7 och 8 gör den nya förordningen otydlig och svårkommunicerad.

För vattenlevande arter anser vi att det skyndsamt bör tas fram hanteringsprogram som innebär att privata fastighetsägare inte ansvarar för utrotnings- och hanteringsåtgärder eftersom det finns risker med att vidta åtgärder i vatten. Felaktigt utförande av

utrotnings- och hanteringsåtgärder kan få motsatt effekt och i stället leda till ökad spridning.

Länsstyrelsen avstyrker helt de generella undantagen i 3 kap 3-4 §§ samt arts specifika undantagen i 3 kap 7-8 §§. Att så tidigt som möjligt stoppa spridning av invasiva främmande arter som har en stor negativ påverkan på ekosystem behöver prioriteras före tillfällig ekonomisk vinning. Minken är ett av världens mest invasiva främmande däggdjur och har i Sverige en mycket stor påverkan på markhäckande fåglar i våtmarker och vattenområden.

Även undantaget för parkslide (3 kap 9 §) bör tas bort och i stället hanteras via hanteringsprogram där bekämpning och utrotning sker efter prioriterad ordning och kan anpassas till regionala förutsättningar.

Kap 4 Åtgärder mot invasiva främmande arter

Det bör tydliggöras om Länsstyrelsens beslut om utrotnings- och hanteringsåtgärder enligt 4 kap. 2 § andra stycket och 10 § första stycket gäller för åtgärder på privatägda fastigheter. I nuläget lämnas ett tolkningsutrymme i lagtexten som kommer leda till att olika bedömningar görs.

Den nya förordningen blir väldigt otydlig och svårkommunicerad om det är olika regler för arterna på unionsförteckningen och nationella förteckningen. Ytterligare exempel på olika regler finns i 4 kap. 2 §: Länsstyrelsen **ska** besluta om utrotningsåtgärder för arter som är upptagna på unionsförteckningen, men **får** besluta om utrotningsåtgärder för arter som är upptagna på nationella förteckningen.

Enligt 9 § ska den ansvariga myndigheten i ett hanteringsprogram redovisa de hanteringsåtgärder som till följd av 8 § och föreskrifter meddelade med stöd av 6 kap. 11 § gäller för en art. Länsstyrelsen anser att det är av yttersta vikt att ansvariga myndigheter, för att ta fram hanteringsprogram för de invasiva främmande arter med stor spridning i Sverige, tilldelas resurser för det arbetet. Dessa hanteringsprogram måste tas fram så snart som möjligt då de lägger grunden för länsstyrelsernas arbete med både utrotningsåtgärder och med hanteringsåtgärder. Det kommer framledes inte bara behövas hanteringsprogram för arter på EU förteckningen som har stor spridning utan även för arter på nationella förteckningen. Länsstyrelsen anser att undantaget i 3 kap 5 § bör strykas helt och istället bör arter med stor spridning hanteras via hanteringsprogram

där bekämpning och utrotning sker efter prioriterad ordning och kan anpassas till regionala förutsättningar. Länsstyrelsen föreslår också att länsstyrelserna i dessa fall *får* eller *kan* fatta beslut som är i enighet med hanteringsprogrammen.

Resurser

Förslaget till ny förordning innebär ett utökat ansvar för länsstyrelserna där det bland annat ingår att besluta om utrotningsåtgärder och verkställa utrotningsåtgärder, besluta om och vidta hanteringsåtgärder, besluta om och vidta återställandeåtgärder, utföra miljöövervakning, bedriva tillsyn av efterlevnaden av bestämmelserna i förordningen om invasiva främmande arter och EU-förordningen. För att länsstyrelserna ska kunna fullgöra uppgiften krävs finansiering inom befintliga anslag för alla dessa arbetsuppgifter. Det borde införas ett permanent anslag för arbetet mot invasiva främmande arter, detta skulle ge arbetsro och framförhållning för alla myndigheter som arbetar med detta.

I konsekvensbeskrivningen står dock att de kostnader som uppkommer bedöms rymmas inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar. Länsstyrelsen bedömer att tillkommande uppgifterna kommer kräva ytterligare resurser för ansvariga myndigheter för att kunna bedrivas på ett ändamålsenligt och effektivt sätt och bland annat kunna ge Länsstyrelsen den vägledning som kommer behövas.

Fördelningen av ansvaret vad gäller arbetet mot invasiva främmande arter kommer att beröra flera delar av Länsstyrelsens organisation. I dagsläget har Norrbotten ett bra utgångsläge med relativt få invasiva främmande arter inom våra naturskyddade områden. Detta innebär i nuläget att det går att bekämpa (terrestra) invasiva främmande arter i inom statlig mark med befintliga medel. Länsstyrelsen vill dock understryka att nu när fler arter kommer ingå i utrotningsskyldigheten och då spridningen är svår att stoppa kommer troligtvis invasiva främmande arter att öka inom skyddade områden i Norrbotten, vilket kräver ökade resurser för bekämpning.

För att uppnå EU-förordningens krav på en effektiv och ändamålsenlig tillsyn i syfte att hindra spridningen och utrota förekommande invasiva främmande arter och undvika introduktion av nya invasiva främmande arter kommer det att erfordras en ökad medelstildelning inte minst till geografiskt stora län med spridd

befolkning och mindre utbyggd avfallshantering för en säker hantering av växtavfall som kan innehålla invasiva främmande arter. Länsstyrelsen vill även påpeka att det i länet finns många små kommuner med stora arealer mark där kravet på utrotning av nya arter kommer att innebära att mer resurser krävs.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med naturvårdshandläggare Sara Byrsten som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Sara Borgström landsbygdsenheten, Josefin Strand miljöanalysenheten, Sofia Sandelid rättsenheten samt Hubert Elming enheten för mark- och vattenskydd deltagit.

Kopia

gabriella.modin@regeringskansliet.se